

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke

Ohjelma

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö	5.5.2020	
Tekijät	Helka Raivio & Kaija Appelqvist-Schmidlechner		
Julkaisun nimi	IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke. Ohjelma		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:12		
ISBN PDF	978-952-00-9870-4	ISSN PDF	1797-9854
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9870-4		
Sivumäärä	34	Kieli	suomi
Asiasanat	mielenterveys, psykiatria, työllistyminen, työhönvalmennus, palveluintegraatio		
Tiivistelmä	<p>Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti on laadittu kansallinen, poikkihallinnollinen Mielenterveysstrategia. Osana Mielenterveysstrategiaa kehitetään työelämään kuntouttavia mielenterveyspalveluja IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeella.</p> <p>IPS-mallissa kyse on tuetun työllistymisen näyttöön perustuvan työhönvalmennuksen toteuttamisesta psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. IPS-toimintamallista on saatu hyviä työllistymistuloksia erityisesti vaikeisiin mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden keskuudessa. Toimintamalli ei kuitenkaan ole ollut suomalaisessa palvelujärjestelmässä laajasti käytössä eikä sen vaikuttavuutta ole arvioitu Suomen kontekstissa.</p> <p>IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeen tavoitteena on mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden ja mielenterveyskuntoutujien työmarkkinoille pääsyn, paluun ja siellä pysymisen edistäminen. IPS-toimintamallin käyttöönotto ja juurtuminen käytäntöön edellyttävät psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistymistä tukevien palveluiden uudenlaista, tiivistä yhteistyötä. Hankkeessa mallinnetaan ne käytänteet, joilla tuetun työllistymisen näyttöön perustuva IPS-työhönvalmennus toteutuu psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. Hankkeessa työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palveluista rakennetaan toisiaan tukeva palveluprosessi.</p> <p>Osana IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanketta toteutetaan arviointitutkimus, jolla selvitetään toimintamallin käyttöönoton ja toimeenpanon toteutusta, soveltuvuutta sekä toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.</p> <p>Julkaisu on päivitetty 27.5.2020, Liite 1.</p>		
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet	5.5.2020
Författare	Helka Raivio & Kaija Appelqvist-Schmidlechner	
Publikationens titel	Utvecklingsprojektet IPS – Sijoita ja valmenna! Program	
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:12	
ISBN PDF	978-952-00-9870-4	ISSN PDF 1797-9854
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9870-4	
Sidantal	34	Språk finska
Nyckelord	psykisk hälsa, psykiatri, sysselsättning, arbetsträning, serviceintegration	
Referat	<p>I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering har det utarbetats en nationell tväradministrativ strategi för psykisk hälsa. Som en del av strategin för psykisk hälsa utvecklas de mentalvårdstjänster som innebär rehabilitering till arbetslivet genom utvecklingsprojektet "IPS – Sijoita ja valmenna!".</p> <p>IPS-modellen handlar om att man utför evidensbaserad arbetsträning för stödd sysselsättning som en tjänst som är integrerad i psykiatrisk vård och rehabilitering. IPS-verksamhetsmodellen har gett goda resultat inom sysselsättningen, särskilt bland personer som lider av allvarliga psykiska störningar. Verksamhetsmodellen har trots detta inte använts i någon högre grad i det finländska servicesystemet och dess effekt har inte utvärderats i en finländsk kontext.</p> <p>Målet med utvecklingsprojektet "IPS – Sijoita ja valmenna!" är att främja att personer med psykiska störningar och personer i psykiatrisk rehabilitering kommer ut på arbetsmarknaden eller kan återvända dit och stannar där. En ny typ av tätt samarbete mellan psykiatrisk vård och rehabilitering och tjänster som stöder sysselsättning behövs för att IPS-verksamhetsmodellen ska tas i bruk och etableras i praktiken. I projektet visas de metoder med vilka evidensbaserad IPS-arbetsträning utförs som stödd sysselsättning som en tjänst som är integrerad i psykiatrisk vård och rehabilitering. Under projektets gång byggs det upp en serviceprocess av tjänsterna inom stöd för sysselsättning, psykiatrisk vård och rehabilitering, och i fråga om sysselsatta personer företagshälsovårdstjänster, så att dessa tjänster stöder varandra.</p> <p>Som en del av utvecklingsprojektet "IPS – Sijoita ja valmenna!" görs en utvärdering som undersöker hur verksamhetsmodellen har tagits i bruk, verkställts och tillämpats samt vilka resultat och effekter verksamheten har haft.</p> <p>Publikation uppdaterades den 27 maj 2020, Bilaga 1.</p>	
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet	
Distribution/ beställningar	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health	5 May 2020	
Authors	Helka Raivio & Kaija Appelqvist-Schmidlechner		
Title of publication	IPS –Sijoita ja valmenna! Individual Placement and Support project. Programme		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2020:12		
ISBN PDF	978-952-00-9870-4	ISSN (PDF)	1797-9854
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9870-4		
Pages	34	Language	Finnish
Keywords	mental health, psychiatry, employment, practical work training, service integration		
<p>Abstract</p> <p>In accordance with the Government Programme of Prime Minister Sanna Marin, a horizontal, national mental health strategy has been prepared. As part of the mental health strategy, a project titled IPS –Sijoita ja valmenna! was launched to improve the mental health services that rehabilitate people to working life.</p> <p>The individual placement and support (IPS) model involves implementing evidence-based practical work training to support employment as a service incorporated into integrated psychiatric treatment and rehabilitation. The employment outcomes achieved with the IPS model have been encouraging, especially among people with severe mental disorders. However, the model has not been widely used in the Finnish service system, and its effectiveness has not been assessed in Finland.</p> <p>The objective of the IPS – Sijoita ja valmenna! project is to promote access and return to, and retention in the labour market of persons with mental health disorders and those undergoing mental health rehabilitation. The introduction and mainstreaming of the IPS model requires a new approach involving close cooperation between psychiatric care and rehabilitation providers and employment support services. The project involves modelling the practices for implementing evidence-based IPS model in practical work training as a service incorporated into integrated psychiatric treatment and rehabilitation. The project also involves building a mutually supportive process consisting of services to support employment, psychiatric care and rehabilitation, as well as occupational health care services for those who become employed.</p> <p>As part of the IPS –Sijoita ja valmenna! project, an evaluation study on the implementation and feasibility of execution, and on the effectiveness of the operating model will be carried out.</p> <p>Publication was updated on 27th May 2020, Annex 1.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

Saatteeksi	9
1 Mihin tarpeeseen IPS -kehittämishanke vastaa?	11
1.1 Tausta	11
1.2 Tilannekuva.....	12
1.3 Yhtymäpinnat muihin hankkeisiin	13
2 Kehittämishankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja toimintaperiaatteet	15
2.1 Tavoitteet.....	15
2.2 Toimenpiteet	16
2.3 Toimintaperiaatteet.....	18
3 Kehittämishankkeen toimeenpanon organisaatio	21
4 Kehittämishankkeen seuranta ja arviointi	23
5 Kehittämishankkeen viestintä	27
6 Hankkeiden työskentely Innokylässä	28

SAATTEEKSI

Osana pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi on laadittu kansallinen, poikkihallinnollinen Mielensterveysstrategia. Mielensterveysstrategia on julkaistu 11.2.2020.

Mielensterveysstrategian yhtenä painopisteenä on palvelujen kehittäminen. Merkittävä osa Mielensterveysstrategiasta ja hallituksen talousarvioesityksen mukaisesta rahoituksesta toteutetaan osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:3). Lisäksi osa Mielensterveysstrategian rahoituksesta kohdennetaan muihin kuin mielensterveyspalveluja kehittäviin toimenpiteisiin. Näitä ovat itsemurhien ehkäisy, mielensterveysosaaminen kunnissa sekä työelämään kuntouttavat palvelut.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) linjaa ja tukee Mielensterveysstrategian työelämään kuntouttavien palvelujen sisällöllistä ja toiminnallista uudistusta IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeella ja siihen liittyvillä valtionavustuksilla. Kehittämishanke tukee tietun työllistymisen (Supported Employment, SE) näyttöön perustuvan IPS -toimintamallin (Individual Placement and Support) käyttöönottoa Suomessa. Kehittämishankkeen alueellisisissa kokeiluissa (3–6 kokeilua) pilotoidaan IPS -toimintamallia työikäisten (18–64-vuotiaat) mielensterveyden häiriöitä sairastavien henkilöiden työllistymisen ja kestäväen työllisyyden edistämiseksi.

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeessa käynnistetään alueellisia kokeiluja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksessä (Raivio & Appelqvist-Schmidlecher 2019) esitetyn ehdotuksen mukaisesti. Kehittämishankkeessa pilotoidaan siten kahta erilaista yhteistyörakennetta alla kuvattuja malleja noudattaen.

1. Yhteistyömalli: IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että

työhönvalmentajat työskentelevät osana psykiatrisen hoidon omaa organisaatiota.

2. IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että työhönvalmentajat työskentelevät työllistymistä tukevista palveluista vastaavan yhteistyökumppanin organisaatiossa.

Osana IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanketta toteutetaan arviointitutkimus, jolla selvitetään toimintamallin käyttöönoton ja toimeenpanon toteutusta, soveltuvuutta sekä toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Kehittämishankkeen alueelliset kokeilut osallistuvat tutkimuksen toteutukseen muun muassa aineistonkeruun osalta.

Tämä julkaisu kuvaa kehittämishankkeen periaatteita ja tavoitteita.

1 Mihin tarpeeseen IPS -kehittämishanke vastaa?

1.1 Tausta

Suomessa on viime vuosina noussut vahvasti esiin tarve ja halu panostaa aiempaa enemmän osatyökykyisten aseman vahvistamiseen siten, että he sekä pysyvät työelämässä että työllistyvät nykyistä paremmin. Yhteiskunnan tasolla osatyökykyisten työvoimapotentiaali on siis tunnustettu. Toisaalta on ymmärretty, että yksilötasolla työllistyminen, ja itsensä hyödylliseksi tunteminen, lisäävät osatyökykyisen koettua työ- ja toimintakykyä sekä edistävät yhteiskunnallista osallisuutta. Työllistyminen ja työskentely tukevat kuntoutumista ja vähentävät riippuvuutta hoitojärjestelmästä. Niiden on myös osoitettu lisäävän koettua terveyttä ja elämänlaatua sekä kohentavan myös kuntoutujan taloudellista tilannetta.

Yhtenä merkittävänä osatyökykyisyyden syynä ovat erilaiset mielenterveysongelmat. Psykiatriset sairaudet heikentävät toimintakykyä ja johtavat usein syrjäytymiseen työmarkkinoilta. Suomessa mielenterveyden häiriöt ovat yksi yleisimmistä syistä pitkille sairauslomille, työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiselle sekä epävakaa työuralle.

Vaikeimpienkaan sairauksien ei tarvitse merkitä työmarkkinoilta syrjäytymistä. Osatyökykyisten työllisyyden edistämistä onkin 2010-luvulla pidetty esillä erityisenä työllisyyspoliittisena painopisteenä ja kehittämiskohteena. Esimerkiksi mielenterveyden hoidossa suunnataan yhä enenevässä määrin toipumisorientaation viitekehukseen, jossa korostetaan mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden omia voimavaroja, toimintakykyä ja osallisuutta yhteiskuntaan.

Tuettu työllistyminen (Supported Employment, SE) on tunnustettu työllistymisprosessina, joka sopii kenelle tahansa työllistyjälle, jonka työllistymiseksi työvoimahallinnon tai muut normaalin palvelujärjestelmän toimenpiteet eivät ole riittäviä. Tuettu työllistyminen tarkoittaa työnhakijan työllistymistä työhönvalmentajan tukemana normaaliin palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille. Tuetun työllistymisen toimintamalli on kehitysvammaisten ja

nuorten työllistymisen edistämiseksi Yhdysvalloissa 1980-luvulla kehitetty menetelmä, jonka lähtökohtana ovat työnhakijan omat toiveet työllistymisestä ja työn sisällöstä sekä henkilön oma osaaminen, voimavarat ja taidot.

Näyttöön perustuva IPS -toimintamalli on kehitetty edellisestä erityisesti parantamaan vakaviin mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden työllistymistä tukevien palveluiden laatua. Molemmissa toimintamalleissa keskeisin ero perinteisiin, osatyökykyisten työllistymistä edistäviin toimintoihin verrattuna on se, että valmennus ja kuntoutus tapahtuvat pääasiassa työpaikalla. Työhönvalmentajat toimivat työpaikalla niin työntekijän, työnantajan kuin koko työyhteisönkin tukena.

Tutkimusnäyttö IPS – Sijoita ja valmenna! -toimintamallin tuloksista ja toimeenpanosta selvitettiin osana Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihanketta (2016–2018). Sosiaali- ja terveysministeriö tilasi Kuntoutussäätiöltä selvityksen IPS -toimintamallin vaikuttavuudesta ja sovellettavuudesta eri mielenterveyshäiriöryhmiin. Toimintamalli arvioitiin niin työllisyys- ja hyvinvointivaikutusten kuin kustannusvaikuttavuudenkin suhteen. Selvityksen mukaan IPS – Sijoita ja valmenna! -toimintamallin toimeenpanon kustannukset ovat samansuuntaisia muiden työllistymisen ja työhön kuntoutumisen tukipalveluiden kanssa, mutta toiminnan tuloksellisuuden on osoitettu olevan kaksi- tai kolminkertainen verrokkipalveluihin nähden.

1.2 Tilannekuva

IPS -toimintamallista on saatu hyviä työllistymistuloksia erityisesti vaikeisiin mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden keskuudessa. Toimintamalli on osoittautunut vaikuttavaksi esimerkiksi skitsofreniaan, bipolaariseen häiriöön ja depression sairastuneiden kohdalla. Hyviä tuloksia on saatu tämän lisäksi persoonallisuushäiriö-, päihdehäiriö- ja autismikirjon häiriö -diagnoosien saaneiden keskuudessa. Erityisen rohkaisevia tulokset ovat alle 30-vuotiaiden ryhmässä. Ensipsykoosiin sairastuneiden nuorten kohdalla IPS -toimintamalli on osoittautunut toimivaksi erityisesti tilanteissa, joissa tavoitteena on opintoihin kiinnittyminen tai opinnoissa edistyminen. Suomessa IPS -toimintamalli on liitetty skitsofreniapotilaiden Käypä hoito -suositukseen. Toimintamalli ei kuitenkaan ole ollut suomalaisessa palvelujärjestelmässä laajasti käytössä eikä sen vaikuttavuutta ole arvioitu Suomen kontekstissa.

IPS – Sijoita ja valmenna! -toimintamallin taustalla on näkemys työllistymisestä ja työnteosta olennaisena osana ihmisen toipumista, ja yhteiskuntaan osallistumista. Lähtökohdiana on ajatus siitä, että tasavertainen työskentely ns. normaalissa työsuhteessa, ja työntekijänä toimiminen, mahdollistavat kenties keskeisimmän sosiaalisen roolin toteutumisen

aikuisen henkilön elämässä. On myös hyvä huomioida, että siinä missä psykiatrisessa hoitosuhteessa voidaan kyllä vahvistaa työkyvyn psyykkisiä osatekijöitä kuten oireiden hallintaa, stressinsietokykyä, pystyvyyden tunnetta, itseluottamusta, motivaatiotekijöitä ja toiminnallista tavoitteellisuutta, tapahtuu näiden valmiuksien siirtäminen käytäntöön kuitenkin työpaikalla.

IPS -toimintamalli tähtää ennen kaikkea työnhakijan yhdenvertaiseen työllistymiseen sekä turvaamaan erilaisille työnhakijoille tasa-arvoiset oikeudet sekä osallisuuden ja aseman työmarkkinoilla. Vaikka toimintamalli on alun perin kehitetty vaikeista mielenterveysongelmista kärsivien henkilöiden työllistymisen edistämiseksi, oletetaan sen soveltuvan hyvin muihinkin ns. heikossa työmarkkina-asemassa oleviin ryhmiin. IPS -toimintaa on esimerkiksi Norjassa laajennettu syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin, maahanmuuttajiin, kipupotilaisiin sekä päihdekuntoutujiin. Alustavaa tutkimusnäyttöä on jo saatu siitä, että toimintamalli on vaikuttava myös näiden uudempien kohderyhmien kohdalla.

1.3 Yhtymäpinnat muihin hankkeisiin

IPS -kehittämishankkeella on selkeitä yhtymäpintoja pääministeri Sanna Marinin hallituksen käynnistämään Työkykyohjelmaan. Työkykyohjelmalla tuetaan osatyökykyisten työttömien työllisyyttä sekä ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja työkyvyttömyyttä. IPS -kehittämishankkeessa tullaan tekemään koulutuksellista ja muuta yhteistyötä erityisesti Työkykyohjelman Tuetun työllistymisen menetelmät -projektin kanssa. Yhteistyötä rakennetaan myös muiden käynnissä olevien, osatyökykyisten työllistymistä tukevien kehittämissankkeiden kanssa.

IPS -kehittämishankkeella on yhtymäkohtia myös työ- ja elinkeinoministeriön valmisteluvastuulla olevien työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen kanssa. Kokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Kokeilut liittyvät Pääministeri Marinin hallituksen tavoitteeseen vahvistaa kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä.

Yhtymäkohtia IPS -kehittämishankkeella on myös Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaan, jolla tavoitellaan vahvoja sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja ja niiden uudenlaista integraatiota. Osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa

toteutetaan myös sosiaalihuollon kehittämisohjelma sekä kehitetään kuntoutusta lähtökohtana kuntoutuskomitean työ. Sosiaalihuollon kehittämisohjelman tarkoitus on varmistaa laadukkaiden sosiaalihuollon peruspalveluiden saatavuus yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa. Kuntoutuskomitean ehdotuksissa on korostettu vahvasti asiakasohjausta/ palveluohjausta ja nopeaa vaikuttamista työ- ja toimintakykyyn.

IPS -kehittämissankkeella on yhteyksiä myös käynnisteillä olevaan sosiaaliturvauudistukseen. Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan sekä palveluiden yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Palveluiden ja etuuksien yhteensovittamisen tarve korostuu erityisesti osatyökykyisten työttömien kohdalla. Osana IPS -kehittämissanketta toteutettava arviointitutkimus tuottaa tietoa hankkeeseen osallistuvien siirtymistä palveluissa ja etuuksissa, jota voidaan hyödyntää myös osana tulevan sosiaaliturvauudistuksen valmistelua.

2 Kehittämishankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja toimintaperiaatteet

2.1 Tavoitteet

IPS -Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeen tavoitteena on mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden työmarkkinoille pääsyn, paluun ja siellä pysymisen edistäminen.

IPS -toimintamallin käyttöönotto ja juurtuminen käytäntöön edellyttävät psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistymistä tukevien palveluiden uudenlaista, tiivistä yhteistyötä. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palveluista muodostetaan kokonaisuus niin, että niistä rakentuu toisiaan tukeva palveluprosessi.

Kehittämishankkeen työllistymis- ja taloudelliset tavoitteet ovat:

- Alueellisiin kokeiluihin osallistuvat mielenterveyden häiriöihin sairastuneet henkilöt työllistyvät erityyppisiin ja erimittaisiin työsuhteisiin.
- Kokeiluihin osallistuvien osaaminen ja työpanos ovat yhteiskunnan ja työnantajien käytössä.
- Työllistyneiden kokonaisansiot lisääntyvät ja tarve sosiaaliturvatuksille vähentyy.

Työllistymis- ja taloudellisten vaikutusten lisäksi IPS -kehittämishankkeella on hyvinvointitavoitteita:

- IPS -toimintaan osallistuminen ja työllistyminen lisäävät kokeiluihin osallistuvien koettua terveyttä ja elämänlaatua, työ- ja toimintakykyä, omaa toimijuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta.

- Toimintaan osallistuminen ja työllistyminen tukevat kokeiluihin osallistuvien kuntoutumista ja vähentävät riippuvuutta hoitojärjestelmästä.

Kehittämishanke vahvistaa ja lisää myös ammattilaisten osaamista:

- Alueellisiin kokeiluihin osallistuvan psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen henkilöstön ymmärrys työn merkityksestä osana mielen-terveyden häiriöihin sairastuneiden toipumista syvenee, kun työllistymiseen liittyvät kysymykset tulevat osaksi hoitoa.
- Alueellisten kokeilujen työllistymistä tukevissa palveluissa työskentelevien ymmärrys erityistä tukea tarvitsevien tarpeista lisääntyy. Työllistymistä tukevia palveluita osataan räätälöidä mielen-terveyden häiriöihin sairastuneiden yksilöllisiä tarpeita vastaaviksi.
- Alueellisiin kokeiluihin osallistuvat ammattilaiset työskentelevät hallinnonalat ylittäen moniammatillisissa tiimeissä ja koordinoivat monialaisia verkostoja, joihin kuuluu myös työnantajia, läheisiä sekä kokemusasiantuntijoita.

Kehittämishanke tukee IPS -toimintamallin laajempaa käyttöönottoa Suomessa:

- Osana kehittämishanketta toteutetaan arviointitutkimus, jolla selvitetään toimintamallin käyttöönoton ja toimeenpanon toteutusta, soveltuvuutta sekä toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.
- Arviointitutkimus tuottaa tietoa, jota hyödynnetään IPS -toimintamallia suomalaisiin rakenteisiin juurrutettaessa.

2.2 Toimenpiteet

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke tukee tuetun työllistymisen (Supported Employment, SE) näyttöön perustuvan IPS -toimintamallin (Individual Placement and Support) käyttöönottoa Suomessa. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa (3–6 kokeilua) pilotoidaan kansainvälisiin laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen IPS -työhönvalmennus -palvelu. Palvelun sisällöt liittyvät työelämään sijoittumisen tukeen, työn ylläpitämisen tukeen sekä työelämässä pysymisen tukeen. IPS -työhönvalmennuksen toimintamallikuvaus löytyy liitteistä.

IPS -toimintamallin käyttöönotto ja johtaminen, seuranta ja arviointi sekä juurruttaminen käytäntöön edellyttävät työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen

sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palveluiden uudenlaista, tiivistä yhteistyötä. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa mallinnetaan ne käytänteet, joilla tuetun työllistymisen näyttöön perustuva IPS -työhönvalmennus toteutuu psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna.

Kehittämishankkeen alueellisia kokeiluja käynnistetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksessä (Raivio & Appelqvist-Schmidlecher 2019) esitetyn ehdotuksen mukaisesti. Hankkeessa pilotoidaan siten kahta erilaista yhteistyörakennetta.

1. Yhteistyömalli: IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että työhönvalmentajat työskentelevät osana psykiatrisen hoidon omaa organisaatiota.
2. IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että työhönvalmentajat työskentelevät työllistymistä tukevista palveluista vastaavan yhteistyökumppanin organisaatiossa.

Alueellisten kokeilujen kehittämisen vaiheita ovat:

- Palveluiden kehittäminen: Alueelliset kokeilut pilotoivat kansainvälisiin laatukriteereihin perustuvaa tuetun työllistymisen IPS -työhönvalmennusta psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. Hakijan tulee järjestää alueellisiin kokeiluihin rekrytoitaville / hankkeessa toimiville työhönvalmentajille mahdollisuus suorittaa työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto tai osia siitä hankkeen aikana. Erikoisammattitutkintoa täydennetään myös projektissa järjestettävällä metodikoulutuksella ja työpajoilla. Hankkeissa varmistetaan, että tuetun työllistymisen IPS -toimintamallin juurtumisen kannalta oleelliset henkilöt (ml. esimiestaso) osallistuvat menetelmäkoulutukseen ja työpajoihin.
- Seuranta ja arviointi: Alueelliset kokeilut osallistuvat kehittämishankkeen arviointitutkimukseen keräämällä tietoa IPS -työhönvalmennuksen laadusta ja vaikutuksista. Alueelliset kokeilut arvioivat ja kuvaavat hanketta ja sen kustannuksia esittäen arvioita myös

vaihtoehtoisista kustannuksista. Alueelliset kokeilut tekevät yhteistyötä muiden kokeilualueiden ja koordinoivan tahon (THL) kanssa.

- Juurruttaminen: Alueellisissa kokeiluissa kootaan säännöllisesti koontuva psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistymistä tukevien palveluiden esimiestason seurantaryhmä, jonka tehtävänä on tukea ja ohjata IPS -toimintamallin käyttöönottoa ja toimeenpanoa. Seurantaryhmä varmistaa toiminnan kehittämisen ja IPS -toimintamallin alueellisen juurtumisen.
- Levittäminen: Alueelliset kokeilut tukevat kehittämishankkeen koordinaatiosta vastaavaa tahoa (THL) tuottamaan kansallisen mallinnuksen niistä käytänteistä ja rakenteista, joilla tuetun työllistymisen IPS -työhönvalmennus toteutuu Suomessa psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. Alueelliset kokeilut tukevat koordinaatiosta vastaavaa tahoa kansallisen mallinnuksen levittämisessä.

2.3 Toimintaperiaatteet

Hankehakijan tulee järjestää hankkeeseen rekrytoitaville / hankkeessa toimiville työhönvalmentajille mahdollisuus suorittaa työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto tai osia siitä. Hakijat varaavat talousarviossaan riittävät resurssit opintojen suorittamiseen, ml. esimerkiksi matkakulut.

Työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto on 180 osaamispisteen laajuinen, ja riippuen opiskelijan aiemmasta koulutuksesta ja osaamisesta on opintojen kesto noin 1–1,5 vuotta. Eräissä oppilaitoksissa opinnot voi suorittaa myös oppisopimuksena. Opinnot sisältävät oppilaitoksesta riippuen 10–15 lähiopeuspäivää.

Tutkinnon suorittaminen asettaa tiettyjä pätevyysvaatimuksia alueellisiin kokeiluihin rekrytoitaville työhönvalmentajille. Opinnot edellyttävät oppilaitoksen määrittelemää soveltuvaa pohjakoulutusta, sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon taseisia tietoja ja taitoja ja aikaisemmin hankittua osaamista/alan työkokemusta. Alalla on myös terveydentilavaatimuksia (ns. SORA-lainsäädäntö; opiskeluun soveltumattomuuteen liittyvät ratkaisut), jotka voivat olla opiskelijaksi ottamisen esteenä. Opetushallituksen laatima koulutuksen kuvaus ja perusteet löytyvät seuraavasta linkistä: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4577635>.

Työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen tutkinto koostuu seuraavista osakokonaisuuksista:

- Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä, 60 osaamispistettä
- Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osaamispistettä
- Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osaamispistettä
- Valinnainen osa, 40 osaamispistettä (esimerkiksi Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen)

IPS -kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa sitoudutaan pilotoimaan tuetun työllistymisen IPS -työhönvalmennusta sen kansainvälisiä laatukriteerejä ja periaatteita noudattaen. Kehittämishankkeen koordinoinnista vastaava taho (THL) tukee alueellisia kokeiluja tässä tuottamalla em. erikoisammattitutkintoa täydentävän metodikoulutuksen ja työpajoja. Alueellisissa kokeiluissa varmistetaan, että tuetun työllistymisen IPS -toimintamallin juurtumisen kannalta oleelliset henkilöt (ml. esimiestaso) osallistuvat menetelmäkoulutukseen ja työpajoihin.

IPS -toimintamallin käyttöönottoa tukevia materiaaleja myös kehitetään hankkeen eri vaiheissa yhteistyössä alueellisten kokeilujen kanssa, ja materiaaleja otetaan alueellisissa kokeiluissa yhteisesti käyttöön. Alueelliset kokeilut sitoutuvat tekemään yhteistyötä muiden kokeilualueiden ja koordinoivan tahon (THL) kanssa.

Hankehakija turvaa hankkeeseen osallistuvien organisaatioiden (työllisyyttä tukevat palvelut ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelut) esimiestasolle resurssit ja mahdollisuuden osallistua IPS -kehittämishankkeessa järjestettäville opintovierailuille (myös muihin Pohjoismaihin) sisältäen matkakustannusvaraukset yms.

Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa sitoudutaan tuottamaan tietoa ja kokoamaan aineistoa kehittämishankkeessa toteutettavaa arviointitutkimusta varten. Alueelliset kokeilut keräävät systemaattisesti ja eri menetelmin muun muassa IPS -toimintaan osallistuvien asiakkaiden sekä työnantajien kokemuksia koko prosessin ajan. Alueelliset kokeilut arvioivat ja kuvaavat hanketta ja sen kustannuksia esittäen arvioita myös vaihtoehtoisista kustannuksista.

Hankehakijoilta edellytetään myös säännöllisesti toteutettuja itsearviointeja sekä väliraportointia. Kehittämishankkeen koordinoinnista vastaava taho (THL) tukee ja ohjaa alueellisia kokeiluja tässä tuottamalla itsearviointia ja raportointia tukevan materiaalin. Hakijat nimeävät hankehakemuksessa vastuuhenkilön arviointiin liittyvien tehtävien koordinoimista ja tutkimustiedon kokoamista ja raportointia varten.

Jotta IPS -kehittämishankkeen tavoitteet saavutetaan, varmistetaan kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa asiakkaiden osallistuminen ja vaikuttaminen oman palvelunsa ohella myös palveluiden kehittämiseen ja arviointiin. Asiakasosallisuutta tukevat ja mahdollistavat menetelmät ovat käytössä alueellisissa kokeiluissa, ja niitä kehitetään kokeiluissa edelleen. Alueellisten kokeilujen projektiorganisaatioissa on asiakas- ja/tai kokemus-asiiantuntijaedustus (ml. projektiryhmät, ohjausryhmät, seurantaryhmät). Asiakasosallisuus varmistetaan myös kehittämishankkeen operatiivisen toimeenpanon tasolla THL:n koordinoimissa hankkeen ohjaus- ja projektiryhmissä.

3 Kehittämishankkeen toimeenpanon organisaatio

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke toimeenpannaan alueellisina kokeiluina, joille myönnetään valtionavustusta. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa kehittämishankkeen strategisesta johtamisesta. Kehittämishankkeen operatiivisesta ohjauksesta, toimeenpanosta ja koordinaatiosta vastaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Sen tehtävänä on mm. tukea hakijoita valtionavustushankkeiden valmistelussa ja rahoituspäätösten jälkeen alueellisten kokeilujen toimeenpanossa. THL koordinoi alueellisten kokeilujen välistä yhteistyötä ja vastaa kansallisesta kehittämistyöstä sekä kehittämishankkeen arviointitutkimuksen toteutuksesta. Kansallisella ohjauksella varmistetaan, että IPS -toimintamallin toimeenpano toteutuu hankkeen alueellisissa kokeiluissa yhtenäisesti ja toimintamallin kansainvälisiä laatukriteerejä ja periaatteita noudattaen.

Kehittämishankkeen etenemistä tukemaan ja seuraamaan asetetaan ohjausryhmä ja alueellisten kokeilujen toimintaa ohjaamaan projektiryhmä. Projektiryhmä tukee alueellisten kokeilujen välistä yhteistyötä, ja tarjoaa niille puitteet vertaisoppimiselle ja kokemusten vaihdolle sekä toiminnan suunnan tarkistamiselle.

THL vastaa kehittämishankkeen alueellisten kokeilujen hanketuesta STM:n ja THL:n välisen sopimuksen mukaisesti:

Valmisteluvaiheen tuki

- THL osallistuu kehittämishankesuunnitelman valmisteluun STM:n tukena
- THL osallistuu arviointiohjeen ja arviointikriteerien laatimiseen STM:n tukena
- THL arvioi ja tekee esityksen valtionavustushakemuksista
- THL vastaa alueellisten kokeilujen hankevalmistelun tuesta

Käynnistämävaiheen tuki

- aloitusseminaarit, motivointi
- verkostojen vahvistaminen, osajien yhdistäminen
- opintovierailut
- menetelmäosaamisen tuki (koulutus)
- arvioinnin suunnittelu
- haasteiden paikannus

Toteuttamisvaiheen tuki

- alueellisten hankkeiden koordinaatio ja toimeenpanon tuki
- työpajat ja -kokoukset, Innokylä -työskentely, yhteinen wikitila
- verkostojen ja kommunikaation ylläpito
- alueellisten kokeilujen seuranta ja arviointi, raportointi STM:lle
- tuki tutkimusaineistojen keruuseen liittyen

Viestinnän ja sidosryhmätyöskentelyn tuki

- asiantuntijatuki alueellisille hankeorganisaatioille alueellisten tilaisuuksien toteuttamisessa ja asiakastuki kansallisiin tilaisuuksiin
- kansallisten tilaisuuksien toteuttaminen
- viestinnän tuki ja alueiden hankeviestinnän koordinointi
- kansalaisviestintä

Tulosten juurruttamisen ja levittämisen tuki

- kansallisen mallinnuksen tuottaminen, suositukset ja ohjeistus
- juurruttamisen ja levittämisen suunnittelu ja tuki (alueelliset kokeilut)
- tuloksista tiedottaminen (kansallisesti)
- erikseen sovittavista erillisselvityksistä ja vastaavista vastaaminen
- vakiinnuttaminen

4 Kehittämishankkeen seuranta ja arviointi

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa mallinnetaan ne käytänteet, joilla tuetun työllistymisen näyttöön perustuva IPS -työhönvalmennus toteutuu psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. Kehittämishankkeen toimeenpanoa ja tavoitteiden toteutumista seurataan arviointitutkimuksella, joka tukee IPS -toimintamallin laajempaa käyttöönottoa Suomessa. Arviointitutkimuksella selvitetään toimintamallin käyttöönoton ja toimeenpanon toteutusta, soveltuvuutta sekä toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Tutkimus tuottaa tietoa, jota hyödynnetään IPS -toimintamallia suomalaisiin rakenteisiin juurrutettaessa.

Arviointitutkimusprosessi rakennetaan dialogiseksi niin, että tutkimus etenee rinnakkain alueellisten kokeilujen kehittämistyön kanssa ja toimintamallin toimeenpanoa tukien. Tutkimus rakentuu realistisen arvioinnin (Pawson & Tilley 1997) periaatteille. Realistisessa arvioinnissa pyritään vastaamaan kysymykseen, miksi hanke (implementaatio) toimi / onnistui tai ei onnistunut halutulla tavalla. Tutkimuksessa keskitytään tavoitteiden ja tulosten lisäksi itse toimintaan. Tutkimuksessa vastataan siis kysymyksiin:

- Mikä toimii, kenen kohdalla ja minkälaisissa olosuhteissa ja toimintaympäristöissä?
- Miksi toivottu muutos tapahtuu, mikä käytännöissä ja toimintatavoissa saa aikaan haluttuja muutoksia ja missä olosuhteissa suotuisat muutokset tapahtuvat?

Arviointi toteutetaan monitahoarviointina niin, että tutkimusaineistoa kerätään monimutkaisesti ja kaikilta toimijoilta (mukaan lukien asiakkaat) tuoden esille eri osapuolten näkemykset.

Implementaation arvioinnissa selvitetään toimintamallin käyttöönoton haasteita ja onnistumisia sekä tutkitaan sitä, kuinka hyvin intervention toteutus vastasi alkuperäistä mallia:

- Toteutettiin IPS -toimintamallia laatustandardien mukaisesti? Mikäli standardeista jouduttiin joustamaan, missä asioissa ja miksi?
- Kuinka työpaikkojen löytäminen sujui? Kohdattiinko haasteita? Minkälaiset työkäytännöt todettiin toimiviksi? Minkälaisia työnantaja ja työpaikkoja tuli mukaan IPS -toimintaan?
- Kuinka yhteistyö IPS -työhönvalmentajan ja hoitotahon välillä sujui? Kohdattiinko haasteita? Minkälaiset käytännöt todettiin toimiviksi?
- Miten IPS -työhönvalmentajan jalkautuminen työpaikalle onnistui? Kohdattiinko haasteita? Minkälaiset käytännöt todettiin toimiviksi? Kuinka asiakkaan työssä tukeminen onnistui?
- Tehtiinkö yhteistyötä muiden tahojen kanssa? Minkä tahojen ja millaista?
- Minkälainen rooli asiakkaalla oli IPS -toimintamallissa?
- Mitkä asiat ja tekijät edistivät IPS -toimintamallin käyttöönottoa? Mitkä tekijät hankaloittivat käyttöönottoa?
- Vastasiko IPS -toimintamallin käyttöönottajille tarjottu tuki, ohjaus ja koulutus toimijoiden tarpeita?

Tutkimusmenetelmä:

- Fidelity scale (kansainvälinen laatukriteeristö)
- IPS -työhönvalmentajien asiakaskohtaiset kyselyt
- IPS -työhönvalmentajien fokusryhmähaastattelut
- Hoitotahon kyselyt
- Työnantajien kyselyt
- Työkokouksissa kerätty materiaali sekä alueellisten kokeilujen itsearvioinnit ja raportit

Soveltuvuuden arvioinnissa arvioidaan toimintamallin käytettävyyttä ja soveltuvuutta eri sidosryhmien näkökulmasta (asiakas, IPS -työhönvalmentajat, työpaikka, hoitava taho):

- Minkälaisia asiakkaita IPS -toimintaan tuli mukaan (työhistoria, mielenterveysoireilun aste, demografiset taustatekijät, tuen tarve)
- Oliko tuki oikea-aikaista?
- Oliko tuki pituudeltaan ja rakenteeltaan soveltuvaa, ja tuloksellista?
- Kuinka tyytyväisiä asiakkaat olivat saamaansa tukeen?
- Kuinka toiminta tuki työpaikan tarpeita?
- Kuinka toiminta tuki psykiatrisen hoidon tavoitteita?
- Onko IPS -toimintamalli soveltuva malli tukemaan mielenterveyskuntoutujien työhön paluuta, työhön kiinnittymistä ja työssä jaksamista?

Tutkimusmenetelminä:

- Asiakkaiden kyselyt
- Asiakkaiden fokusryhmähaastattelut
- Lähetetiedot (asiakkaan diagnoosi)
- IPS-valmentajien asiakaskohtaiset kyselyt
- IPS-valmentajien fokusryhmähaastattelut
- Hoitotahon kyselyt
- Työnantajien kyselyt
- Työkokouksissa kerätty materiaali sekä alueellisten kokeilujen itsearviointit ja raportit

Tuloksellisuuden arvioinnissa selvitetään toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta:

- Kuinka monta asiakasta tuli mukaan IPS -toimintaan?
- Kuinka hyvin IPS -toiminta onnistui tukemaan asiakasta työelämään pääsemisessä ja työssä pysymisessä?
- Solmittujen työsopimusten määrä ja pituus per asiakas
- Työhön kiinnittyminen 6 ja 12 kk seurannassa (+ optio pidempään seurantaan)
- Mitkä olivat seuranta-aikana tapahtuneet muutokset asiakkaan mielenterveydessä, pystyvyyden tunteessa, työhönpaluuvalmiudessa, osallisuuden tunteessa sekä koetussa elämänlaadussa.
- Mitkä olivat IPS -toimintamallin hyödyt ja vaikuttavuus asiakkaan sekä IPS -työhönvalmentajien arvioimana.

Tutkimusmenetelminä:

- Asiakkaiden kyselyt
- Asiakkaiden fokusryhmähaastattelut
- IPS -työhönvalmentajien asiakaskohtaiset kyselyt
- Alueellisten kokeilujen itsearviointit ja raportit
- Rekisterit

Arviointitutkimuksesta vastaa THL, joka raportoi arviointi- ja tutkimustulokset STM:lle yhdessä sovittavalla tavalla. Alueelliset kokeilut osallistuvat tutkimuksen käytännön toteutukseen muun muassa tutkimusaineistojen keruun osalta sekä toteuttamalla säännöllisesti itsearviointia. THL vastaa tutkimus- ja itsearviointimateriaalien suunnittelusta ja toimittamisesta hankkeille, ja tukee arviointiaineiston keruuta hankkeissa. Arviointitutkimuksen toteutusta tarkennetaan vielä alueellisten kokeilujen valinnan jälkeen.

Kehittämishankkeen alueellisilla kokeiluilla on osana rahoitusta velvoite seuraaviin arviointitutkimukseen liittyviin tehtäviin:

- Alueelliset kokeilut nimeävät hankehakemuksessa vastuuhenkilön arviointiin liittyvien tehtävien koordinoitua ja tutkimustiedon kokoamista ja raportointia varten.
- Alueellisissa kokeiluissa on resurssit ja valmius kehittämishankkeen osallistuvien mielenterveyden häiriöitä sairastavien henkilöiden asiakasprosessien seurantaan myöhemmin sovittavalla tavalla. Tämä tarkoittaa mm. yhtenäistä alku-, väli- ja lopputilanteen kartoitusta, asiakassuostumuksista (seuranta- ja rekisteridata) huolehtimista sekä asiakasohjauksen ja palvelupolun seuranta.
- Alueelliset kokeilut ja mukana olevat ammattilaiset osallistuvat arviointiin liittyvään valmisteluun ja yhteistyöhön sekä THL:n tekemiin haastatteluihin ja kyselyihin myöhemmin sovittavilla tavoilla. Aineistoa kerätään hankkeen alkaessa sekä väli- ja loppuarviointia varten.
- Alueelliset kokeilut auttavat THL:ta tavoittamaan kehittämishankkeeseen osallistuvia asiakkaita, työnantajia ja muita mahdollisia toimijoita arviointitutkimuksen haastatteluja/ kyselyjä varten.
- Alueellisilta kokeiluilta edellytetään myös säännöllisesti toteutettuja itsearviointeja sekä väliraportointia myöhemmin sovituin menetelmin. Kehittämishankkeen koordinoinnista vastaava taho (THL) tukee ja ohjaa alueellisia kokeiluja tässä tuottamalla itsearviointia ja raportointia tukevan materiaalin.

Arviointitutkimukseen sisältyvällä rekisteritutkimuksella kerätään tietoa alueellisiin kokeiluihin osallistuvien mielenterveyden häiriöitä sairastavien henkilöiden siirtymistä palveluissa ja etuuksissa sekä näitä siirtymiä edistävästä ja estävästä tekijöistä. Tuloksena saadaan tietoa, jota voidaan hyödyntää sosiaaliturvauudistuksessa.

5 Kehittämishankkeen viestintä

Viestintä on olennainen osa IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeen onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista. Laadukkaan viestinnän tavoitteena on tukea luottamuksellisen ja vuorovaikutteisen yhteistyön rakentumista kehittämishankkeen ja alueellisten kokeilujen kesken. Viestinnällä varmistetaan, että hankkeeseen osallistuvilla eri osapuolilla on ajanmukainen ja olennainen tieto hankkeen tavoitteista, toteuttamisesta sekä ymmärrys käytettävistä viestintäaineistoista. Laadukkaalla ja kohderyhmälähtöisellä viestinnällä varmistetaan myös, että eri sidosryhmät saavat selkeän käsityksen kehittämishankkeen tavoitteista ja keinoista niihin pääsemiseksi. Kehittämishankkeen viestinnän lähtökohtia ovat avoimuus, luotettavuus, yhteistyön korostaminen ja vuorovaikutteinen tapa toimia.

Viestintää suunnitellaan ja toteutetaan IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishankkeen eri vaiheissa eri tavoin. Hankkeen käynnistymisvaiheessa viestinnällä tuetaan ennen kaikkea hankkeen sisäistä vuorovaikutusta ja tavoitekeskustelua sekä vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa. Toteuttamisvaiheessa viestinnän painopiste siirtyy toimeenpanon tukemiseen sekä sidosryhmien informoimiseen siitä, mitä on jo saatu aikaan, miten hankkeessa edetään sekä peilataan näitä sidosryhmien odotuksiin. Tulosten juurruttamis- ja levittämisvaiheessa keskitytään hankkeen aikaansaannoksista ja tuloksista tiedottamiseen ja niistä raportointiin. Viestinnän jokaisessa vaiheessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia viestinnällisiä keinoja, kanavia sekä sisältöjä.

Viestintävastuut jakautuvat seuraavasti:

- STM vastaa kehittämishankkeen viestinnästä yhteistyössä THL:n kanssa:
 - STM vastaa strategisesta viestinnästä sekä ministeriön toimialaan kuuluvasta viestinnästä mm. päätösviestinnästä.
 - THL vastaa kehittämishankkeen muusta viestinnästä yhdessä STM:n kanssa sovittujen linjausten ja tavoitteiden pohjalta.
- Alueelliset kokeilut vastaavat viestinnästä omalta osaltaan.
 - Alueellisten kokeilujen viestintätoimijat vastaavat aluetason yleisestä viestinnästä, sen suunnittelusta ja resursoinnista.

6 Hankkeiden työskentely Innokylässä

Innokylän palvelut tarjoavat tukea toimintamallien kehittämiseen, kokeiluun ja arviointiin. Innokylän verkkopalvelussa (www.innokyla.fi) tehtyä työtä voi hyödyntää osana hankkeiden raportointia ja lisäksi tietoa hyödynnetään hankkeiden ulkoisessa arvioinnissa. Kun ratkaisut ja toimintamallit kehitetään ja jaetaan Innokylässä, ne ovat hyödynnettävissä laajemminkin hankkeiden päätyttyä.

Valtionavustushankkeen työskentelystä Innokylässä vastaa hankkeen hallinnoija. Hankkeelta edellytetään vähintään, että:

1. Hanke rekisteröidään Innokylän verkkopalveluun.
2. Hankkeen käynnistyttyä kirjataan vähintään kehittämistyön tavoitteena olevien toimintamallien ja ratkaisujen perustiedot sekä kehittämistyön aikana tavoiteltavia muutoksia Innokylään. Hankkeen tiedot linkitetään osaksi valtionavustushankkeiden kokonaisuutta.

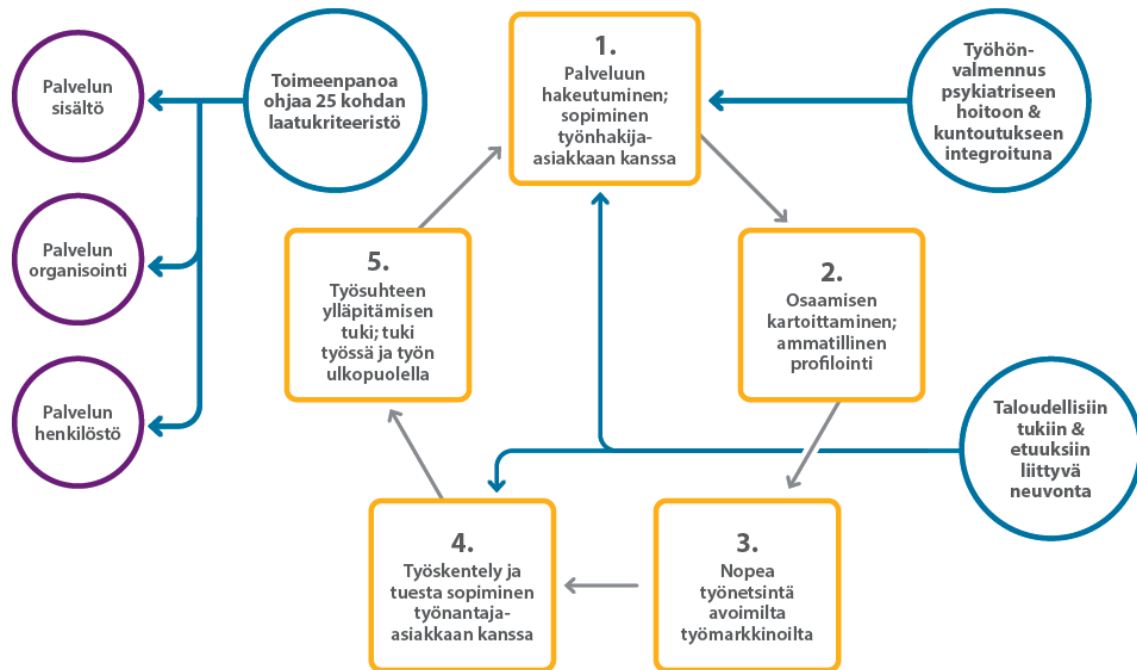
Näin koko hankekokonaisuudessa tehtävä työ on koottu yhteen paikkaan kaikkien nähtäville ja siihen on helppo palata.

3. Hankkeen tuloksena syntyvät toimintamallit kirjataan Innokylään.

Innokylässä on työkaluja, jotka ohjaavat kehittämisessä ja toimintamallien kirjaamisessa. On tärkeää sopia etukäteen, että myös hankkeeseen mahdollisesti osallistuvien yksityisten toimijoiden kehittämät toimintamallit kirjataan Innokylään.

Liite 1. IPS- TOIMINTAMALLIKUVAUS

Kuvio 1. IPS- toimintamallin ydinominaisuudet ja prosessi

TYÖNHAKIJATASO:
• Palvelu on avoin kaikille asiakkaille, joiden henkilökohtaisena tavoitteena on työllistyminen palkkatyöhön.
• Työhönvalmennus integroituu osaksi asiakkaan palveluketjua, ja toteutuu tiiviissä yhteistyössä hoito- ja kuntoutustahon kanssa.
• Palvelu on vapaaehtoista ja käynnistyy asiakkaan omien toiveiden, tarpeiden ja tavoitteiden mukaan.
• Yksilöllinen, kestoaltaan rajaamaton palvelu (ns. jatkettu tuki) ei pääty työllistymisvaiheessa, vaan jatkuu niin kauan kuin työllistynyt asiakas sitä tarvitsee.

TYÖNTEKIJÄTASO:
• Työhönvalmentajat erikoistuvat ja keskittyvät nopeaan työn etsintään avoimilta työmarkkinoilta.
• Sama työhönvalmentaja toteuttaa työllistymisen tuen kaikki vaiheet (1-5)
• Työhönvalmennukseen kuuluu taloudellisiin tukiin ja etuuksiin liittyvä ohjaus ja neuvonta sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaille.
• Työhönvalmentajilla on realistisesti mitoitettu asiakasmäärä (max. 20 valmennettavaa / työhönvalmentaja).

PALVELUN TAUSTALLA OLEVAT ARVOT JA PERIAATTEET (EUSE Toolkit, 2014):

- **Yksilöllisyys** – Jokaista kohdellaan palvelussa ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat kiinnostuksen kohteensa, mieltymyksensä sekä henkilökohtainen elämäntilanteensa ja elämäntarinansa.
- **Kunnioitus** – Palvelu on aina työnhakija-asiakkaan työllistymistä edistävä, arvostava ja ikään katsomatta soveltuva.
- **Itsemääräämisoikeus** – Työnhakija-asiakasta tuetaan kehittämään mielenkiinnon kohteitaan ja mieltymyksiään sekä ilmaisemaan valintojaan ja määrittämään työllistymis- ja elämänsuunnitelmiaan henkilökohtaisten mahdollisuuksiensa ja elämäntilanteensa mukaan.
- **Tietoon perustuva valinta** – Työnhakija-asiakasta tuetaan ymmärtämään mahdollisuutensa, jotta hän voi tehdä mieltymystensä mukaisia valintoja ja ymmärtää valintojensa seuraukset.
- **Voimaantumisen** – Työnhakija-asiakasta tuetaan tekemään omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan osallistumiseen vaikuttavia valintoja ja olemaan itse keskeisesti mukana palveluiden suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.
- **Luottamuksellisuus** – Työnhakija-asiakkaiden antamia tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja julkistetaan vain käyttäjän luvalla.
- **Joustavuus** – Palvelu on joustava ja vastaa yksilön tarpeita.
- **Saavutettavuus** – Palvelu, tilat ja tieto ovat kaikkien henkilöiden saavutettavissa.

PALVELUN SISÄLTÖ

1. PALVELUUN HAKEUTUMINEN; SOPIMINEN TYÖNHAKIJA-ASIAKKAAN KANSSA

Palvelua tarjotaan kaikille töihin haluaville ja siihen osallistuminen perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja asiakkaan tietoiseen valintaan. Palvelu on yksilöllinen ja pitkäkestoinen tuki työllistymiseen.

Työhönvalmentaja

- laatii palvelun alkaessa työnhakija-asiakkaan kanssa yhteistyösopimuksen, johon kirjataan tietojen vaihtoon liittyvä suostumus eli mitä työllistymisen tukemiseen liittyvää tietoa saa vaihtaa eri toimijoiden kanssa
- ohjaa ja neuvoo työnhakija-asiakasta taloudellisiin tukiin ja etuuksiin liittyen tavoitteena välttää sosiaaliturvaetuuksien katkoksia ja lievittää etuuksien menettämiseen liittyvää huolta
- laatii työnhakija-asiakkaan kanssa toimintasuunnitelman, jota päivitetään koko prosessin ajan (esim. 3kk/6kk/12kk kohdalla)

Palvelu käynnistyy heti asiakkaan positiivisen ilmaisun jälkeen

2. OSAAMISEN KARTOITTAMINEN; AMMATILLINEN PROFILOINTI

Palvelun alussa kartoitetaan työnhakija-asiakkaan kanssa yhteistyössä hänen toiveensa, tavoitteensa ja osaamisensa sekä tehdään ammatillinen profilointi.

Työhönvalmentaja

- tunnistaa työnhakija-asiakkaan vahvuudet ja voimavarat, tavoitteet, kiinnostuksen kohteet sekä resurssit
- kartoittaa työnhakija-asiakkaan koulutukset, työkokemuksen ja osaamisen
- asettaa työnhakija-asiakkaan kanssa realistiset tavoitteet työllistymiselle ja työnhauulle
- liittää osaamiset ja profiilin sekä niihin liittyvän tiedon jakamisen osaksi toimintasuunnitelmaa

Kartoittaminen ja profilointi tehdään 1-3 tapaamiskerran aikana, joiden jälkeen kontaktointi työnantajiin käynnistyy

3. NOPEA TYÖN ETSINTÄ; AVOIMET TYÖMARKKINAT

Palvelussa keskeistä on nopea työnhaku sekä työhönvalmentajan iso rooli työnetsinnässä.

Työhönvalmentaja

- seuraa aktiivisesti paikallisia työmarkkinoita ja tuntee työnantaja-asiakkaiden rekrytointitarpeet
- tutustuu ja oppii työnantajien työvoimatarpeista ja palkkaamiskäytännöistä
- etsii työpaikkoja, joissa työnhakijoiden vahvuudet ja työnantajien työvoiman tarve vastaavat toisiaan
- kohtaa työnantajia, käy neuvotteluja työsuhteista ja työtehtävistä, kokoaa mahdollisista työnantajista valikoiman sekä markkinoi työnhakijoita sekä tarjoamaansa tukea työnantajalle
- työhönvalmentajalla on vähintään 6 työnantaja- tai rekrytointikontaktia viikossa

Työnhakija-asiakkaan ensimmäinen kasvokkainen kohtaaminen mahdollisen työnantajan kanssa toteutuu jo kuukauden sisällä palvelun aloituksesta

4. TYÖSKENTELEY TYÖNANTAJA-ASIAKKAAN KANSSA; TUESTA SOPIMINEN

Palvelussa työhönvalmentaja työskentelee työnantaja-asiakkaan kanssa löytääkseen hänen tarpeeseensa sopivan työntekijän. Palvelussa työhönvalmentaja tukee työnantajaa ja työyhteisöä työsuhteen alkaessa sekä työhön kiinnittymisessä.

Työhönvalmentaja

- tuntee työnhakijaan ja työllistämiseen liittyvät tuet ja etuudet
- tekee systemaattista työnlouhintaa sekä työtehtävien räätälöintiä
- valmentaa tarvittaessa koko työyhteisöä

Työnantaja-asiakas näkee työnhakijan palkkaamisesta syntyvät edut ja hyödyt

5. TYÖSUHTEEN YLLÄPITÄMISEN TUKI; TUKI TYÖSSÄ JA TYÖPAIKAN ULKOPUOLELLA

Palvelussa työhönvalmentaja tukee työnhakija-asiakasta työsuhteeseen orientoitumisessa, työn oppimisessa ja työkuultuuriin tutustumisessa sekä tilanteen vakauttamisessa ja seuraa asiakkaan tilannetta.

Työhönvalmentaja

- auttaa työyhteisöä rakentamaan työnhakija-asiakkaalle jatkotuen hyödyntämällä työpaikan omia resursseja
- tukee työnhakija-asiakasta työn ulkopuolella yhdessä päävastuussa olevien sosiaali- ja terveydenhuollon vastaavien toimijoiden kanssa
- vähentää tukea asteittain työsuhteen aikana

Työnhakija-asiakkaan omien voimavarojen kasvaessa tarve työhönvalmentajan tuelle vähenee

PALVELUN ORGANISOINTI & HENKILÖSTÖ

1. ESIMIESTASON SEURANTA- JA OHJAUSRYHMÄ

Työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palvelujen esimiehistä koostuva seurantaryhmä arvioi ja ohjaa tuetun työllistymisen näyttöön perustuvan IPS- toimintamallin käyttöönottoa ja toimeenpanoa.

Seuranta- ja ohjausryhmä

- noudattaa ja levittää tuetun työllistymisen IPS -toimintamallin taustalla vaikuttavia arvoja ja periaatteita

- hyväksyy ja vahvistaa suunnitelmat, joilla viisivaiheinen tuetun työllistymisen IPS -toimintamalli muunnetaan tuotteiksi, palveluiksi ja prosesseiksi
- hyväksyy ja vahvistaa suunnitelmat, joilla toteutetaan viisivaiheisen tuetun työllistymisen IPS –toimintamallin tulokellinen markkinointi niin työnhakija- kuin työnantaja-asiakkaillekin
- varmistaa asiakkaiden osallistumisen ja vaikuttamisen oman palvelunsa ohella myös palveluiden kehittämiseen ja arviointiin

Seuranta- ja ohjausryhmä varmistaa IPS -toiminnan kehittämisen ja toimintamallin alueellisen juurtumisen

2. INTEGROIDUT TYÖLLISTYMIEN TUEN JA PSYKIATRISEN HOIDON- & KUNTOUTUKSEN PALVELUT

Työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palvelut muodostavat kokonaisuuden niin, että niistä rakentuu toisiaan tukeva palveluprosessi.

Integroidussa IPS -palvelussa

- työhönvalmentajien työpiste on jaettu hoitotiimin kanssa
 - mikäli työpiste on erillään, osallistuvat työhönvalmentajat viikoittain hoitotiimin kokouksiin (ei korvattavissa hallinnollisilla kokouksilla), joissa keskustellaan yksittäisistä työnhakija-asiakkaista, heidän työllistymistavoitteistaan sekä tehdään yhteisiä päätöksiä
- työhönvalmentajat ovat kiinnittyneinä 1-2 psykiatriseen hoitotiimiin, joiden kautta asiakasohjaus tapahtuu
- työhönvalmentajilla ja hoitotaholla on selkeä työn- ja vastuun jako;
 - hoitotaholla on vastuu siitä, että ihmisen vointi on riittävän hyvä, ja että arki sujuu
 - työhönvalmentajan tehtävät liittyvät puhtaasti työllistymisen edistämiseen
- työnhakija-asiakkaan kanssa laadittu yhteistyösopimus ja tietojen vaihtoa koskeva suostumus ohjaavat työllistymisen tukeen liittyvien tietojen ja hoitotietojen käsittelemistä sekä yhdistämistä yhdeksi kansioksi

Integroiduissa palveluissa työhönvalmentajat osallistuvat hoidon suunnitteluun ja työllistymisen tuki kuuluu hoitosuunnitelmaan

3. TYÖHÖNVALMENNUS -TIIMI

Työhönvalmentajien työtä tehdään tiimipohjaisesti niin, että tiimissä työskentelee vähintään kolme työhönvalmentajaa, joista yksi toimii tiiminvetäjänä.

Tiimirakenteessa

- työhönvalmentajilla on yksilölliset asiakasmäärät; kokoaikaisella työhönvalmentajalla max 20 asiakasta
- tiiminvetäjä seuraa ja varmistaa, että tiimissä noudatetaan IPS -toiminnan kansainvälisiä laatusuosituksia ja periaatteita
- tiiminvetäjä seuraa ja raportoi tiimin tuloksista (seuranta tiimitasolla, ei yksittäisten työntekijöiden tasolla)
 - työhönvalmentajien oma, laatua ja tuloksia arvioiva tiimitapaaminen viikoittain
- niin työmäärää, kuin työnantajakontaktejakin voidaan tehokkaasti jakaa

Vastuullinen työhönvalmennus tarkoittaa, että jokainen työhönvalmentaja vastaa työllistymisen tuen kaikkien vaiheiden toteuttamisesta IPS -toiminnan laatukriteerejä ja periaatteita noudattaen

4. TYÖHÖNVALMENTAJIEN OSAAMINEN

Työhönvalmentajat työskentelevät ratkaisukeskeisesti työnhakija-asiakkaiden yksilöllisten tavoitteiden ohjatessa työskentelyä. Heillä on kyky nostaa esiin työnhakijan omia voimavaroja ja taitoja, ja riittävä osaaminen niin itse IPS -toimintamalliin, kuin ohjaus- ja valmennustyöhönkin liittyen.

Työhönvalmentajat tuntevat paikalliset työmarkkinat sekä palvelujärjestelmän, ja he työskentelevät asiakaslähtöisesti huomioiden sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaan tarpeet.

Osaaminen varmistetaan

- huolellisella rekrytoinnilla
- varmistamalla riittävät resurssit ja valmiudet rekrytoitavien työhönvalmentajien kouluttamiseksi
- edistämällä yhteisöllistä oppimiskulttuuria ja kannustamalla jatkuvaan oppimiseen
- seuraamalla ja arvioimalla IPS- työhönvalmennuksen toimeenpanoa ja turvaamalla mahdollisuudet työskentelyyn kansainvälisiä laatukriteerejä ja periaatteita noudattaen.

Työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon- ja kuntoutuksen integroituihin palveluihin palkatut työhönvalmentajat hallitsevat omat tehtävänsä, ja ymmärtävät roolinsa ja vastuunsa

Internet: stm.fi/julkaisut

JULKAISUJEN MYYNTI:
julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

ISSN PDF 1797-9854
ISBN PDF 978-952-00-9870-4